

blagoslova za prevažna posvetovanja, darovali so premilostni knezoškof lavantinski dr. Mihael Napotnik v stolni cerkvi sv. Nikolaja tiho sveto mašo. Cerkev je bila pobožnikov natlačeno polna. Po sveti maši so prevzvišeni knezoškof ljubljanski izborni govorili o katoliški zavesti, oziraje se zlasti na slovenske razmere.

Po cerkvenem opravilu so se začeli udeleženci I. slov. katol. shoda zbirati na vrtu starega strelišča k drugemu slovesnemu shodu. Kmalu se je napolnil veliki prostor, na odru zbralo se je predsedništvo z mnogimi gg. odličnjaki duhovskega in svetnega stanú. Bilo je navzočih tudi lepo število gospá in gospodičin. Po 1/2 10. uri otvori predsednik g. Fr. Povše zborovanje s krščanskim pozdravom »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« ter prečita zopet došle telegrame.

Prvi je govoril preč. g. dr. Iv. Križanič, stolni kanonik v Mariboru. S srčnimi besedami pozdravlja shod in v dobro premišljenem govoru razpravlja vprašanje o razmerju med vero in narodnostjo, »da bi vsaj enkrat nehala pikro pikanje, da bi se podrla stena, ki nas loči v dva tabora in pogladilo, kar je ostrega v tem oziru«. Jedrnato razpravlja govornik, kaj je narodnost in kaže, da je narodnost le sredstvo, ne pa smoter! Zato ostanimo pri starem redu našega gesla: »Vse za vero, dom, cesarja!« — Vera katoliška in narodnost slovenska sta Slovencev najdražji svetinji, kakor veli že pokojni vladika Slomšek. — Narodnost sama ob sebi je le divjak, ki obrodi same lesnike. Mladika, ki to drevo požlahtni, pa je Jezus Kristus! — To so le nekatere prelepe misli krasnega govora, kojega pozneje objavimo na drugem mestu.

V dolžjem govoru nato poudarja prečastiti gosp. državni in deželni poslanec, kanonik Karol Klun potrebo verske šole. Govornik razlaga bistvo in namen ljudske šole in smatra za uzrok premnogim žalostnim pojavom naših dnij to, da se po šolah pač izobražuje glava, razum, a ne srce. In vendar je požlahtnjenje srca glavna stvar; zato pa ne zadošča, da se po dve uri na teden uči krščanski nauk, marveč ves šolski pouk mora biti osnovan na verski, krščanski podlagi. Da se to doseže, mora tudi učitelj biti prešinjen s pravim verskim prepričanjem, kajti nihče ne more drugim dajati, česar sam nima. Govornik vpraša dalje: Ali nam morejo naša sedanja učiteljsča dati takih učiteljev? Odgovor na to je odločen: Ne! Nadalje odgovarja na vprašanje: Zakaj v katoliški Avstriji kljubu vsem prošnjam še vedno nismo dobili verske šole, in za uzrok temu navaja, da je premalo zanimanja mnogih državnih poslancev, tudi slovenskih, za versko šolo, kakor kaže tudi današnji prvi slovenski katoliški shod. A to nas ne sme plašiti. Z neomahljivo vstrajnostjo bodemo kljubu vsem oviram vendarle dosegli svoj visoki smoter: krščanske, verske šole.

Nato je govoril dični zastopnik koroških Slovencev, velečast. gosp. Gregor Einspieler, župnik in deželni poslanec, o potrebi verske in narodne šole s posebnim ozirom na koroške razmere. Zahvali se pripravljalnemu odboru, da je priredil prvi slovenski katoliški shod. Žalostni znak našega časa je brezverstvo in materijalizem, na drugi strani pa vesela prikazen slovesni katoliški shodi. Borba med vero in nevero se pojavlja zlasti na šolskem polju, kar se kaže posebej na slovenskem Koroškem. Brez Boga hočejo vzgojiti mladino. Zato je potrebna resolucija o verski šoli. Ob mejah, zlasti na Koroškem, se pa zatira tudi materini jezik v šoli, in to razjeda prav mozeg slovenskega naroda. Čez 120.000 Slovencev na Koroškem ima samo dve slovenski šoli, od teh jedno še le na papirju, druge šole so ali dvojezične, ali čisto nemške, v katerih se pa učni smoter nikakor ne more doseči. A zato je tudi sad teh šol le brezverstvo in puhli liberalizem. Z vsemi silami zidajo

nasprotniki nemški most od Beroлина do Adrije, eni po planinah, drugi po dolinah, da tako omajajo mogočne stebre, na katerih sloni Avstrija. Pa tudi koroški Slovenci imajo pravico do obstanka ter hočejo braniti svoje verske in narodne pravice. Liberalci pravijo: »Kristus vèn iz šole!«, a mi odgovarjamo: »Kristus mora nazaj v šolo!«

Predsednik g. Povše opozarja na § 3. opravilnika, ki govori o sklepanju gledé nasvetovanih resolucij. Poročevalec prof. dr. Josip Lesar prebere na to resolucije, ki so bile od cele skupščine soglasno sprejete.

K II. točki dnevnega reda: »Krščanska veda in umetnost« sta govorila dr. Anton Mahnič in kanonik Janez Flis. Profesor doktor Anton Mahnič govori o razmerju med vero in vedo ter v uvodu svojega govora označuje postopanje liberalcev nasproti katolikom, če le-ti branijo svoje pravice. Poudarja med glasnim odobravanjem, da je slovenski katoliški shod dovršeni faktum, katerega nobena sila ne more izbrisati iz slovenske zgodovine, in katerega pozdravlja govornik kot praznik sporazumljenja med duhovnim in posvetnim razumništvom. Potem razlaga, da med vero in vedo ne more biti nasprotstva, ker ste obedve hčeri istega Boga z istim namenom: privedi človeka k istemu Bogu. Treba je, da se slovenska pamet stori neodvisno od drugih narodov, kar se more zgoditi le na podlagi filozofije sv. Tomaža Akvinskega, kojo govornik toplo priporoča. Mnogo se čuje klic po združenju. V to hočemo zidati most, po katerem se moramo zjediniti, in ta most je gojitev prave vede, zlasti filozofije. Zjediniti se moremo pa le na podlagi načel. To načelo, ki nas druži, je pa Kristus, načelo večne ljubezni. Govornik sklene z besedami: Kristus zmaga, Kristus vodi, Kristus vlada.

Stolni kanonik Janez Flis je izborni govoril o cerkveni umetnosti. Poudarjal je v vsestransko dovršenem govoru zlasti važnost prave umetnosti, ki ima najkрасnejše ideale v Kristusu, v Mariji in svetnikih, kakoršnih idealov materijalizem nima in ne more imeti. Razloži pomen umetnosti, ki služi Bogu in posvečuje človeka, a mu tudi oveseljuje srce. Prava umetnost dviga srce kvišku in lika ukus. Pomanjkuje nam pa pravih krščanskih umetnikov. Krščanski umetnik mora biti sam veren in nraven, ker ročna spretnost in genij ne zadostujeta. Gospod govornik je v lep svoj govor vpletal mnogo praktičnih nauk in nasvetov, ki bodo izvestno koristili mnogim poslušalcem. Na to pa je prebral resolucije drugega odseka: »Krščanska veda in umetnost«, ki so se soglasno sprejele.

Ker je ura bila že pozna in poslušalci že utrujeni, naznani g. predsednik Fr. Povše, da se bode o tretji točki: »Socijalne zadeve« obravnavalo pri tretjem slovesnem shodu ter zaključi drugi slovesni shod ob 1. uri popoldne. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Katoliška cerkev in narodno življenje.

(Govor mil. knezoškofa dr. Mih. Napotnik na katol. shodu v Ljubljani.)

»V katerokoli hišo pridete, najprej recite: Mir tej hiši! In če bode tam sin mirú, počival bode vaš mir na njem; ako pa ne, povrnil se bode k vam«. (Luk. 10, 5, 6). Pozdravljati tako domačine, veleval je nebeski učitelj svojim ljubim učencem, ko jih je poslal širom sveta, oznanjat evangeljske nauke in deliti svete zakramente. In to milo povelje Gospodovo so vedno prav vestno izpolnjevali blagi možje, razširjajoč povsodi mir božji in blagoslov nebeski. Prvak apostolov je redoma

pozdravljal vernike, rekoč: »Milost vam in mir naj se množi«. (I. Petr. 1, 3.) In glasoviti apostol narodov ponavlja skoro v vseh svojih izredno lepih listih sladki pozdrav: »Milost vam in mir od Boga našega Očeta in od Gospoda našega Jezusa Kristusa«. (Rimlj. I, 7; Gal. 1, 3; Fil. 1, 2).

Prečislani zborovalci! Osnovni odbor, kateri zasluzuje vso pohvalo in zahvalo za trudapolno osnovanje prvega katoliškega shoda, povabil je tudi mene z ljubeznivim pismom dne 1. julija tekočega leta na ta pomembni zbor, izreksi ob enem željo, da naj bi, kakor je prijazno dostavil, »v spodbudo in veselje zbranim katoličanom spregovoril nekoliko besed, kakor se mi zdi to najprimerneje«. S pogledom na to vljudno povabilo in izraženo željo pozdravljam vse premile mi zborovalce, došle od koderkoli, z milostipolnim pozdravom človekoljubnega Zveličarja: Mir vam bodi! Bodi z nami vsemi oni blagodejni, zveličalni mir, katerega je križani Jezus pridobil, katerega svet ne pozna in ga nima, vam ga torej tudi dati ne more, pa vam ga tudi vzeti ne more, ako ga imate močno zasajenega v svojih dušah in ga varno hranite v svojih srcih. Ko pa po nasvetu Gospodovem in po vzgledu blagovestnikov pozdravljam dobrodošle zborovalce, ne dvomim niti trenotek, da se zaželeni mir ne boče vračal na-me nazaj, ker se v tem zbirališču ne nahaja samo eden otrok miru, marveč je tukaj zbrana častita družba miroljubnih, treznomislečih, za vse pravo in dobro, za vse lepo, čisto in sveto začreče zavzetih veljakov iz vseh slovenskih pokrajin.

Prespoštovani zborovalci! Srce mi v prsih radostno igra, ko gledam toliko množico odličnih in odločnih katoličanov, ki so se zbrali v lepi beli Ljubljani s tem blagim namenom, da v vzajemni ljubezni mirno in modro presojujejo velevažna vprašanja, zadevajoča gmotno in duševno, časno in večno blagostanje vernega slovenskega naroda. Poleg te hvalevredne namere pa se, prečislani, še tudi udeležujete katoliškega shoda, da javno pred vsem svetom pokažete, kako globoko vas prešinja ona živa vera, ki je blažila in osrečevala vaše drage očete in mile matere; da s tem očitim veroizpovedanjem, vzdramite tudi v bližnjiku blagodejno versko zavest, ako bi spala, in da jo utrdite, ako bi pojemala; nadalje da poučite neuko ljudstvo, katero dandanes le prelahko, žalibog, nadleguje in moti misel, češ, sveta vera ne ugaja više izobraženim možem, ona je le za manje omikane in olikane ljudi; in naposled ste se mnogobrojno zbrali, da pričate z vsem povdarkom, da vera ni in ne more biti zasebna zadeva, temveč je ena najvažnejših zadev, imenito v Slovencih, katerim je bila mati edino prave omike in olike, je bila najdatnejša pripomoč k narodnemu razvoju in najmočnejša obramba narodnega blagostanja. In prav zato želé vsi udeleženci tega izrednega shoda, da se ne trga, pač pa vtrjuje, da se ne razdira, pač pa podpira med Slovenci ona najkrepkejša in najsvetejša vez, katera edina premore celo mnoge, po govorici, zgodovini in napredku različne narode velike in ljube naše Avstrije spajati v mogočno bratovsko družino, saj je Kristus po Pavlovem nauku podrl srednji zid pregraje, sovraštvo, med narodi (Efež. 2, 14); ako pa to, kolikoveč zamore vera eden narod družiti v čedno urejeno in zato nepremagljivo zadrugo! Nedvomno, vera in samo le sveta vera zadošča, da se narodu ohrani blagodejni mir na nepremakljivem temelju. Non est enim dissensionis Deus, sed pacis. Ni namreč nesloge Bog, ampak miru. (I. Kor. 14, 33.)* (Konec prih.)

*) Žal, da nam pičli prostor ne dopušča vsega govora v enem listu prinesiti bralcem, a upamo, da tudi tako ne izgubi svoje moči do njih.

Ured.

Gospodarske stvari.

Postava gledé na plučno kugo pri živini.

S prvim oktobrom leta 1892 stopi v veljavo nova postava z dne 17. avgusta, v dež. zakonu št. 142. Ona meri na to, da se zabrani nevarna bolezen pri živini, plučno vnetje ali če se ona že kje prikaže, da se ne razširja še dalje. Ker je plučno vnetje jako nalezljiva bolezen, določuje postava stroge naredbe zoper njo in žuga hude kazni tistim, ki se ne ravna po določbah postave. Zato bode dobro, ako naši bralci poznajo te določbe, da se vedó ravnati po njih in tako ovarovati skode, pa tudi kazni.

Postava pa določi, da se pobije takoj vsaka žival, ki je zbolela na plučnem vnetju, istotako vsaka, ki je v tem oziru sumljiva ali pa je bila v kaki dotiki z enako živaljo. Lastniki tacih živalij pa dobijo potem 95% vrednosti za ubito živino, toda le tedaj, če so se ravnali po postavi ter brž, ko je žival zbolela, to naznanili obč. predstojniku ali višji oblasti. Država takrat skrbi tudi za komisijo, za razkuženje hlevov in orodja na svoje stroške.

Ako pa lastnik zamolči bolezen svoje živali, določuje § 15 splošnje postave gledé na kužne bolezni živalij, v odstavku 1 do 5, da se ubije žival brž, ko izve gosposka za bolezen, vendar pa lastnik ne dobi za-njo 95 kr. za vsak goldinar cene živali, ampak le toliko, kolikor se dobi za ubito žival, ali se ne vsega, kajti odračuni se cenitev, komisija in razkuženje — tedaj največkrat ne dobi niti krajcarja. Vrhu tega pa ga zadene še kazen, ki jo žuga § 44 splošnje postave zoper kužne živinske bolezni.

Iz tega se razvidi, da so v novi postavi določbe sicer jako ugodne za tiste lastnike živali, ki izpolnijo vse, kar od njih postava zahteva; kdor pa zamolči bolezen pri svoji živini, tisti si je kriv sam hudih nasledkov.

Izjema je v tem le ena in sicer za tiste kraje, kjer je ravno kužna bolezen v času, ko stopi postava v veljavo t. j. dne 1. oktobra 1892. Taki posestniki se ne znajo za postavo in torej tudi niso mogli naznaniti bolezni. Za-nje še velja, ako do dne 9. oktobra naznanijo višji gosposki, da imajo bolno žival v hlevu ali vsaj sumljivo. Tedaj se ravna z njimi, kakor da bi bili takoj bolezen naznanili — za druge pa velja, kakor smo prej rekli: izguba živine in po vrhu še kazen.

Ali pa se izpozna bolezen? To je mogoče in sicer je plučna kuga govedom lastna bolezen in ne prehaja na druge živali. Pravo za pravo je ona plučno vnetje, ki se razvija po malem pa je jako, jako nalezljiva ter pokonča veliko živine. Bolezen nastane le po okuženju in nikoli iz tega, da se živini slabo streže ali da stoji ona v nezdravem hlevu. Kuga tiči na zraku, ki ga okužena žival izdahne, na plučih pa tudi na krvi in lahko je na vsem, kar gre iz take živine. Kal bolezni je koj iz kraja, ko živinče zboli, že tudi za drugo žival in še ostane celo pri živalih, ki so več ali manj že prestale bolezen, posebno še takrat, če se je pri bolni živali kaj spremenilo na plučih.

Iz tega uzroka moraš paziti tudi na žival, ki si jo kupil in nevarno je vselej kupiti kako žival iz kraja, kjer je bila nedavno razsajala ta kuga, še bolj pa, kedar še kje razsaja. Doslej so te-le dežele popolnem zdrave, kar se tiče plučne kuge: Štajarsko, Solnograško, Koroško in Tirolsko. Od tod se tedaj živali še lahko kupijo ali pa tudi tje prodajo, ne da je kaka nevarnost za živali in njih zdravje.

Najnevarniše pa so, kar se tiče nalezljivosti, živali, ki so vsaj na oko, ozdravele. Kal bolezni se prenese po